

چکیده

انتقال علم و دانش به دانش آموزان و بارور کردن استعداد های ذهنی آنان و مهم تر از آن کمک به جامعه پذیری آن ها از وظایف غیر قابل انکار آموزش و پرورش است. تربیت اجتماعی، ایجاد نگرش ها و باور های مثبت در جهت جامعه پذیری و سازگاری با جامعه مضمون بسیاری از کتاب های درسی است. آموزش و پرورش به موازات وظایف تخصصی خود، آموزش مهارت های زندگی به دانش آموزان را در راستای کار خود قرار داده است. از جمله موارد مهم که باید به آن توجه جدی داشت موضوع اشتغال است به طوری که از کودکی آینده نگری شغلی و کسب و کار باید در ذهن فراگیران ایجاد گردد. چرا که آرزو های دوران کودکی معمولاً به تحقق می پیوندد. ایجاد روحیه و نگرش کار آفرینی از وظایفی است که باید به آن پرداخته شود. در پرورش روحیه کار آفرینی آنچه که باید در حین آموزش به آن توجه شود، استقلال، خودباوری، اعتماد به نفس، ریسک پذیری و خلاقیت می باشد.

روش تحقیق در این پژوهش از نوع پیمایشی است که در فراگیران یازده تا بیست ساله ای استان اصفهان اجرا گردید. بدین منظور در نواحی و مناطق مختلف خوشه هایی جهت جمع آوری اطلاعات انتخاب شد. ابزار سنجش، مصاحبه با سؤال های باز و مشاهده بود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از سطح آمار توصیفی استفاده شد و نتایج نشان داد که: روحیه کسب و کار، اشتغال و کار آفرینی در فراگیران کلیه مقاطع، آموزش داده نشده است. آموزش کار آفرینی با توجه به تغییر رویکرد آموزش و نیاز های جامعه ای آموزشی، غیر قابل انکار است.

اشاره

مشاوران مدارس نقشی برجسته در فرهنگ سازی (به مثابه ای آموزش شیوه های زیست انسانی) دارند از جمله ای فرهنگ ها فرهنگ کار و کار آفرینی (ارزش آفرینی) است مقاله ای حاضر که به موضوع یاد شده پرداخته است به این بخش از نیاز های حرفه ای مشاوران مدارس می پردازد.

اشرف یعقوبی نجف آبادی
هنر آموز هنرستان ایمانیان
آموزش و پرورش نجف آباد

ضرورت آموزش کار آفرینی در همه ی مقاطع تحصیلی

کلیدواژه ها: کار آفرینی، یادگیری فرصت مدار، آموزش و پرورش.

مقدمه

موضوع کار و اشتغال به ویژه کار آفرینی از اصول اساسی و مهم زندگی هر فرد و اجتماعی است که در تمام ادوار و اجتماعات بشری نقش مهمی دارد. کار آفرینی چرخ زندگی بشر را در این دنیا متحول و دگرگون می سازد. بر اساس کار و تلاش، تولید و بالتذگی، منابع انسانی را به حرکت درمی آورد (رجایی، ۱۳۸۲، ص ۵۸). اهمیت مسئله کار و کار آفرینی از نظر اسلام و نظام ارزش ها، ادیان آسمانی و مکاتب فکری و ارزشی بر هیچ کس پوشیده نیست و جز برنامه های آموزشی و درسی انسان در هر آئینی است و در صریح ترین آیات قرآن از آن صحبت شده و امروزه در تربیت

نسل جوان باید از آن بهره گرفت (طوسی ۱۳۸۷، ص ۱۲۲).

کار آفرینی در نظام آموزشی

مفهوم و تعریف کار آفرینی با توجه به ماهیت و ساختار نظام های آموزشی مورد توجه قرار می گیرد. با این نگرش می توان کار آفرینی در آموزش و پرورش را چنین تعریف کرد: «کار آفرینی در آموزش و پرورش فرایند منظم و مستمری است که از یک سو به شناسایی و بهره برداری مؤثر از کلیه منابع درونی و بیرونی نظام آموزشی منجر می شود و از سوی دیگر موجب ایجاد فرصت های جدید یاددهی و یادگیری می گردد.» این فرایند با تکیه بر دو محور آموزش فراگیر کار آفرین و فراهم

از آن جا که دوره ای ابتدایی سنگ بنای آموزش است؛ توجه به این دوره اهمیت ویژه ای دارد. محتوای کتاب در ذهن دانش آموزان اولین نقوش هستند که بر یک لوح صاف و سفید نقش می بندد. دانش آموزان با خواندن این کتاب ها نسبت به آداب و رسوم، فرهنگ و تمدن و بسیاری از مهارت های پایه آشنا می شوند. لذا از یک فارغ التحصیل مدرسه انتظار می رود علاوه بر تسلط یافتن به دانش رو به تزاید مدرسه، رفتار متناسب با شرایط اجتماع و درست زندگی کردن را بیاموزد. ما باید دانش آموزانی تربیت کنیم که بتوانند مناسبت های اجتماعی شان را

آوردن زمینه‌های بروز و ظهور آن محقق می‌شود. از آن‌جا که صفات کارآفرینی اکتسابی بوده نه ارثی و ژنتیکی، باید آموزش و پرورش با برنامه‌ریزی و سازماندهی، زمینه‌های رشد خصوصیات روحی دانش‌آموزان را در جهت ایجاد و روحیه‌ی کارآفرینی فراهم کند و این ویژگی‌ها را در آنان بپروراند.

تقویت روحیه خود کنترلی

باید به دانش‌آموزان آموزش داد همه‌ی شکست‌ها عامل بیرونی ندارند. بلکه باید به تلاش و انرژی درونی خود متکی باشند. زیرا شکست‌ها و پیشرفت‌ها نتایج عملکرد خود او می‌باشد.

علاقه‌مندی به کار

آموزش و پرورش باید زمینه‌های تلاشگری و روحیه‌ی کار را برای توسعه اقتصادی فراهم نماید. باید روحیه‌ی پایداری غلبه بر مشکلات و داشتن عزمی را سخ برای کسب موفقیت را به دانش‌آموزان آموخت تا اعتماد به نفس در آن‌ها شکل گیرد.

تقویت و ایجاد روحیه خوش بینی و اصرار بر حل مشکلات

آموزش و پرورش باید دانش‌آموزان را هدفمند و واقع بین و حلال مشکلات خود تربیت کند.

آموزش روحیه‌ی مخاطره‌پذیری

رسالت مهم آموزش و پرورش، پرورش افراد شجاع، متعهد و پرافتخار است. از دیگر ویژگی‌های کارآفرینان که باید به پرورش آن‌ها پرداخت می‌توان روحیه دوراندیشی، مسئولیت‌پذیری، همکاری، دقت و کمال‌جویی، خلاقیت و نوآوری، پافشاری، بصیرت، خودجوشی، توانایی، سازگاری و... را ذکر کرد.

شیوه‌ی اجرای تحقیق

پژوهشگر با حضور در گروه نمونه که از دختران و پسران مدارس عادی و غیرانتفاعی تشکیل شده بود، سوالات از قبل طراحی شده را برای مصاحبه‌ی بازپاسخ مطرح ساخت.

از ۱۷۰ دانش‌آموز این سوالات پرسیده شد:
۱. نظرتان را درباره‌ی آینده‌ی شغلی خود بیان

کنید؟

۲. در سال‌های آینده چه رشته‌ای را انتخاب خواهید کرد؟

۳. به چه شغلی علاقه‌مند هستید؟

کلیه سوالات به صورت شفاهی و جمع‌آوری اطلاعات به شکل انفرادی انجام گرفت. نکته جالب و قابل توجه این‌که در یک کلاس ابتدایی، بدون استثنا همه اعلام کردند می‌خواهیم برویم دانشگاه شریف. بعد از این‌که سؤال شد خوب بعد از تحصیل در دانشگاه شریف تصمیم دارید چه کاره شوید؟ همه یکنواخت اعلام کردند می‌خواهیم برویم آمریکا. نکته‌ی جالب این بود که آن‌ها فکر کار و کسب درآمد نبودند. زیرا در سؤال بعدی که پرسیده شد، خوب بالاخره چه شغلی را در پیش خواهید گرفت؟ گفتند: «ما لازم نیست کار کنیم پدرمان هزینه‌های ما را می‌پردازند.»

از این رو می‌توان گفت، کم توجهی به این ماده درسی به‌ویژه در آموزش ابتدایی انکارناپذیر

«کارآفرینی در آموزش و پرورش فرایند منظم و مستمری است که از یک‌سو به شناسایی و بهره‌برداری مؤثر از کلیه منابع درونی و بیرونی نظام آموزشی منجر می‌شود و از سوی دیگر موجب ایجاد فرصت‌های جدید یاددهی و یادگیری می‌گردد.»

باید آموزش و پرورش با برنامه‌ریزی و سازماندهی، زمینه‌های رشد خصوصیات روحی دانش‌آموزان را در جهت ایجاد و روحیه‌ی کارآفرینی فراهم کند

است. جامعه و نهادهای اجتماعی مانند خانواده، مدرسه، رسانه‌های گروهی و نهادهای سیاسی و حکومتی باید به شکل منظم و مطلوب کارآفرینی را آموزش دهند.

برای رسیدن به اهداف فوق باید نکات زیر را مورد توجه قرار داد:

۱. ایجاد انگیزه و علاقه در دانش‌آموزان و آماده‌سازی آن‌ها برای شناخت مسائل اجتماعی، کار و کارآفرینی.
۲. ایجاد توانایی لازم در دانش‌آموزان برای

تجزیه و تحلیل موضوعات ساده‌ی اجتماعی

۳. آشنا نمودن هرچه بیشتر دانش‌آموزان با محیط اجتماعی خاص خود و روشن کردن روابط افراد با یکدیگر در زمینه‌های مختلف اجتماعی.

سوم دبستان بستر مفاهیم اجتماعی را به‌طور طبیعی در خود جای داده است. از هدف‌های رفتاری کتاب، همکاری اعضای خانواده در

کارهای خانه است که در درس اول اشاره شده. وجود چرخ خیاطی در تصویر کتاب به کسب و کار خانگی اشاره می‌کند.

همکاری در کارهای خانه از وظایف اعضای خانواده است و به اقتصاد خانواده کمک می‌کند. مریم

می‌خواهد در آینده پرستار شود؛ در کتاب قبلی نوشته بودند، مریم می‌خواهد معلم شود.

جریان تدریجی تربیت اجتماعی، یادگیری راه‌ورسرم جامعه، فراگرفتن ارزش‌ها و هنجارها، ایفای نقش‌های گوناگون و چگونگی تبعیت از نهادهای اجتماعی را جامعه‌پذیری می‌گویند.

دانش‌آموز با مطالعه این که آقای هاشمی

کارمند اداره پست است، با واژه «کارمندی» آشنا شده و از این که او ممکن است به شهر دیگری منتقل گردد و به همراه خانواده و اسباب و وسایل مهاجرت کند با «اداره پست» و «خدمات پستی» آشنا می‌شود.

بهانه‌ی انتقال آقای هاشمی و خانواده به شهر دیگر سبب می‌شود دانش‌آموزان با اداره‌ی پست و خدمات پستی آشنا شوند.

روحیه خودکنترلی، علاقه‌مندی به کار، روحیه خوش‌بینی و اصرار بر حل مشکلات، روحیه مخاطره‌پذیری، دوراندیشی، مسئولیت‌پذیری، همکاری، دقت و کمال‌جویی، خلاقیت و نوآوری، پافشاری، بصیرت، خودجوشی، سازگاری، توانایی و...

از ویژگی‌های کارآفرینان است

دانش‌آموز در ذهن خود این موضوع را پرورش خواهد داد که کارمندی چقدر خوب است ای کاش من هم در آینده کارمند اداره‌ای باشم که از این گونه مزایا بهره‌مند گردم. او این مزایا را در ذهن خود تداعی می‌کند:

۱. کارمند وجهه اجتماعی نسبتاً مطلوبی دارد و در جامعه دارای احترام و منزلت خاصی است.
۲. به شهر دیگری مهاجرت می‌کند و خانواده او هم به این سبب به سفر می‌روند. فرزندش با شهرهای مختلف ایران آشنا شده و به واسطه انتقالی پدر، او تابستان خوبی را پشت سر خواهد گذاشت.

۳. در زمان سفر، پدر هیچ نگرانی به خاطر کار و درآمد ندارد چرا که او در استخدام دولت است و

حقوق ثابتی دارد.

۵. دانش‌آموز دیگری که به سفر نرفته، در ذهنش این موضوع تداعی می‌شود ای کاش پدر من هم منتقل می‌شد و ما هم تابستان به مسافرت می‌رفتیم.

IT، کارآفرینی و ارزش

چنانچه کسب و کار اینترنتی به صورت خانگی در کتاب‌های درسی گنجانیده و به نوعی جهت‌یابی شود که آموزش IT نه تنها لازمه‌ی زندگی هر فردی است که از جمله مشاغل عصر حاضر به شمار برود و همچنین در داستان‌ها و اشعار، رویکردی به کارآفرینی داشته باشیم.

با آموزش اشعاری مانند این که:

من پدرم لوله‌کش است

فخر من و زحمت‌کش است

در ذهن طفل این موضوع نقش می‌بندد که زحمت‌کشی افتخار است و چنانچه در آینده من کار کنم برای فرزندانم افتخارآفرین خواهم بود و اینکه که پدرم لوله‌کش است به وجود پدر زحمتکش و تلاشگر باید افتخار کنم. به این ترتیب فکر او به سمت مشاغل آزاد و خوداشتغالی گرایش خواهد یافت و می‌اندیشد که باید افتخار کند که اهل کسب و کار باشید زیرا خداوند انسان بی‌کار را دوست ندارد.

کشورهای پیشرفته آموزش کارآفرینی را محور اساسی در برنامه‌های خود قرار داده‌اند و با این کار عملاً به دانش‌آموختگان خود می‌آموزند که چگونه در حین یادگیری علم کار کنند. به عبارت دیگر آن‌ها می‌آموزند چگونه یک ایده یا فکر جدید را به محصولی جدید تبدیل کنند. تولد مفهوم کارآفرینی به رنسانس و انقلاب صنعتی اروپا باز می‌گردد و از این دوران به بعد ارزش‌هایی چون اتکا به نفس، مخاطره‌پذیری، توفیق‌طلبی، خلاقیت و نوآوری در جامعه نهادینه شد و تحولات بنیادی را در ساختارهای اجتماعی، اقتصادی، علمی، هنری در پی داشت. کسانی که در دنیای پرقابلیت توانسته‌اند مبتنی بر این ویژگی‌های فردی، فرصت‌های

بالقوهی بازار را شناسایی کنند و آن را توسعه دهند و ساختار یک فعالیت تجاری را ایجاد نمایند کارآفرین نامیده می‌شوند.

امروزه در جوامع اطلاعاتی، یک شهروند به عنوان انسان عصر اطلاعات نیازمند یکسری توانایی‌ها می‌باشد که با کمک آن‌ها بتواند یک کسب و کار را شروع کرده و ضمن هدایت درست آن موجبات پیشرفت کسب و کار را نیز فراهم کند. این مهارت‌ها عبارتند از:

۱. زبان انگلیسی؛ ۲. IT: توانایی کار با کامپیوتر + توانایی استفاده از اینترنت + آشنایی با روش‌ها و قوانین تجارت الکترونیکی؛ ۳. مدیریت: توان سرپرستی و راهبری؛ ۴. بازاریابی: آشنایی با خرید، فروش، تبلیغات و e-marketing، ۵. مالی و اقتصادی: حسابداری، مفاهیم هزینه و درآمد، آشنایی با مسائل اقتصادی

با این تفاسیر هر فردی می‌تواند با نمره دادن به میزان آشنایی خود با هر یک از مباحث فوق، توان خود را در کسب و کارهای عصر حاضر مورد سنجش قرار دهد. از دیدگاه دیگر، این ۵ فاکتور عنوان شده، در اصل بیش از این که مهارت و توانایی به‌شمار بیایند، نیازهای ضروری انسان امروز به نظر می‌رسند.

برای آموزش کارآفرینی، اهداف متعدد و گوناگونی تعریف شده است که می‌توان آن‌ها را در قالب سه هدف بنیادی و کلی بیان کرد:

۱. ایجاد شناخت و آگاهی نسبت به کارآفرینی (آموزش درباره‌ی کارآفرینی)

۲. مجهز ساختن افراد به دیدگاه کارآفرینانه (آموزش از طریق کارآفرینی)

۳. آماده‌سازی افراد برای کارآفرین شدن (آموزش برای کارآفرینی)

فرایندهای اهداف کارآفرینی

ادغام آموزش کارآفرینی در برنامه‌ی درسی مدارس موجب غنی‌سازی تجارب یادگیری فراگیران و افزایش ارتباط میان مدرسه و صنعت و کشاورزی است و نیز فرصتی برای آزمون محتوا و روش‌های تدریس کارآفرینی به‌خاطر تازگی موضوع ایجاد می‌کند، به این ترتیب کارآفرینی باید نقطه آغاز برنامه درسی قرار بگیرد. بر همین اساس گنجاندن زندگی واقعی کارآفرینان موفق در محتوای درسی و دوره‌های آموزشی از اهمیت بالایی برخوردار است.

در رابطه با روش‌های تدریس کارآفرینی باید گفت که رویکرد آموزش سنتی بر مباحث تئوریک و تفکر مفهومی تأکید دارند، و هدف آن‌ها انتقال اطلاعات صرف و منفعل و معلم‌محور است و در تضاد با کارآفرینی قرار دارند. برای آموزش کارآفرینی باید از روش‌های تدریس شاگرد محور و اقدام مدار استفاده کرد تا روحیه خلاقیت و نوآوری در فراگیران شکوفا شود. رویکرد شاگرد مدار بر برداشت‌ها و علایق خود فراگیران متمرکز است و می‌تواند پاسخگوی نیازهای آنان باشد و به محیط یادگیری توجه گردد.

کشورهای پیشرفته آموزش کارآفرینی را محور اساسی در برنامه‌های خود قرار داده‌اند و با این کار عملاً به دانش‌آموختگان خود می‌آموزند که چگونه در حین یادگیری علم کار کنند

محیط یادگیری مناسب برای آموزش کارآفرینی باید دارای این ویژگی‌ها باشد:

تفویض اختیار: «فراگیران باید خودشان مهمترین عوامل فرایند آموزش مانند گروه ایده، فرصت‌ها و آزمون‌ها را انتخاب کنند.

۱. تفویض مسئولیت: فراگیران باید خودشان

جدول زمانی و نوع وظایف را تعیین کنند.

۲. مدیریت کل‌گرا: باید از فراگیران خواسته

شود تا به‌طور هم‌زمان وظایف متعددی انجام دهند

۳. معرفی موقعیت‌های مبهم و ناشناخته:

برای این موارد باید مثال‌هایی از دنیای واقعی آورده شود.

۴. مجاز شمردن اشتباه: باید اجازه داده شود

که فراگیران از اشتباه و شکست‌های خود درس بگیرند

۵. تحت فشار گذاشتن: برای تحویل تکالیف

و وظایف تعیین شده باید جدول زمانی فشرده تعیین گردد و به‌طور ناگهانی تکالیف و وظایف جدید و فوری به آن‌ها داده شود.

طبقه‌بندی اهداف، محتوا، روش تدریس و فعالیت براساس مقاطع تحصیلی

مقطع آموزشی	هدف	محتوا	روش تدریس و فعالیت	عناصر شاپرو
۱. ابتدایی	- آموزش درباره‌ی کارآفرینی	- مباحث نظری کارآفرینی (مفاهیم اصول و نظریه‌ها)	- سخنرانی، خواندن، دیدن، مهمان، سخنران، داستان موردی	مجنوب شدن I WANT TO DO IT
۲. راهنمایی	- آموزش درباره‌ی کارآفرینی - آموزش از طریق کارآفرینی	- مهارت‌های مدیریتی، عمومی و شخصی	- سخنرانی، بحث و گفت‌وگو، حل مسئله، ایفای نقش، مطالعه موردی، کار گروهی	ممکن شدن I CAN DO IT
۳. دبیرستان	- آموزش درباره‌ی کارآفرینی - آموزش از طریق کارآفرینی - آموزش برای کارآفرینی	- کسب تجارب واقعی در قالب یک سری فعالیت‌های عملی	- پروژه، شبیه‌سازی، بازدید از کسب و کارهای جدید، تدوین طرح شغل	راهی شدن I WILL DO IT

منبع علی حسینی خواه

نتیجه‌گیری

در عصر متحول کنونی و با توجه به نرخ بیکاری، کارآفرینی راه‌حل مفیدی است که می‌تواند میزان اشتغال و خوداشتغالی را افزایش داده و در نتیجه موجب توسعه اقتصادی کشورها شود.

دلایل ذکر شده به تنهایی توجه جدی به کارآفرینی و آموزش آن را قابل توجیه می‌سازد و همانگونه که قبلاً اشاره شد کارآفرینی یک ویژگی ارثی و انتسابی نیست بلکه اکتسابی است. با مهیا کردن یک سری شرایط می‌توان آن را آموزش داد و آموخت. برای دانش‌آموزان و علاقه‌مندان به کارآفرینی که خواهان راه‌اندازی کسب و کار جدید یا خواهان راه‌اندازی کسب و کار قبلی خود می‌باشند می‌توان دوره‌هایی را برگزار کرد که متناسب با اهداف آن‌ها بوده و نیازهای عملی و نظری آن‌ها را برآورد می‌سازد. در آخر لازم به ذکر است که توجه صرف به کارآفرینی و کارآفرینان الزاماً باعث کاهش بیکاری و افزایش خوداشتغالی نمی‌شود بلکه آموزش صحیح کارآفرینی است که می‌تواند باعث رشد اقتصادی شود، بنابراین تنها از طریق آموزش و پرورش میلیون‌ها دانش‌آموز کارآفرین است که می‌توان میلیون‌ها شغل ایجاد کرد.

باید آموزش کارآفرینی را در تمام مقاطع آموزش توسعه داد به طوری که تأکید مقطع ابتدایی بر هدف نخست و تأکید مقاطع راهنمایی و متوسطه بر اهداف بعدی باشد

باید معلمان مدارس را به سواد کارآفرینی مجهز کرد و در صورت زمان بر بودن، می‌توان از مربیان خارج از مدرسه استفاده نمود

پیشنهادات

برای آموزش کارآفرینی باید به ترجمه و تدوین محتوای مناسب پرداخت و آن را به صورت موضوعی جداگانه و یا قابل تلفیق با موضوعات درسی دیگر در برنامه درسی مدارس وارد ساخت. درباره‌ی اتخاذ سیاست کلان (دادن مقدار کمی آموزش به هر کسی) یا سیاست نخبه‌گزینی (دادن مقداری زیادی آموزش به عده خاصی) باید سنجیده تصمیم‌گیری شود.

در رابطه با تمام ابعاد کارآفرینی، باید مطالعات تجربی در کشور صورت بگیرد. همانگونه که ۸۲ درصد از مطالعات انجام شده در جهان تجربی و فقط ۱۸ درصد تئوریک بوده‌اند.

باید آموزش کارآفرینی را در تمام مقاطع آموزش توسعه داد به طوری که تأکید مقطع ابتدایی بر هدف نخست و تأکید مقاطع راهنمایی و متوسطه بر اهداف بعدی باشد.

باید آموزش‌ها را از طریق بازدیدهای علمی از کسب و کارهای کوچک موفق و ملاقات و مصاحبه با کارآفرینان موفق یا دنیای واقعی ارتباط دارد.

باید آموزش کارآفرینی را در مدارس به مانند طرح آموزشی ژاپن، «سربازان فداکار اقتصادی ژاپن» اشاعه داد تا دانش‌آموزان بتوانند در کنار تحصیل به درآمد بپردازند.

باید معلمان مدارس را به سواد کارآفرینی مجهز کرد و در صورت زمان بر بودن، می‌توان از مربیان خارج از مدرسه استفاده نمود. همانگونه که در اسلوانی ۲۰۰ مربی در طول یک سال ۴۰۰ کارگاه آموزشی را در مدارس برگزار کردند.

نگرش کارآفرینی از رویای کودکان (شامل باورهایی که جامعه، خانواده، همسالان از بدو کودکی و آموزش‌های رسمی و غیررسمی به نوآموز القا می‌کنند با این مضمون که اگر کودکی با پول و کسب و کار شرافتمندانه آشنا شود در آینده نیز انسانی خلاق و پول‌ساز خواهد بود) تا کتاب‌های فارسی و تعلیمات اجتماعی دبستان با اضافه شدن درسی با عنوان کارآفرینی از جمله دروس اصلی و تخصصی کلیه رشته‌های متوسطه و در ادامه تحصیلات دانشگاهی آغاز و ایجاد می‌شود.

پرسش‌ها و نکته‌هایی برای تأمل

بیشتر

آیا می‌توان یک کارآفرین شد؟ چگونه می‌توان کارآفرین شد؟ چگونه می‌توان کسب و کار خود را راه‌اندازی و اداره کرد؟

من باید مسئولیت یادگیری و زندگی شخصی و شغلی خود را به عهده بگیرم؛ اما چگونه؟

کارآفرینان چه کاری انجام می‌دهند؟

کارآفرینی چیست؟

چرا به کارآفرینان نیاز است؟

کارآفرین شدن

داشتن دیدگاه کارآفرینانه

درک کارآفرینی

پی‌نوشت

1. Anderson 2001 Tp18

منبع

۱. احمدپور، محمود (۱۳۷۹)، کارآفرینی، تعاریف نظریه‌ها، الگوها، تهران انتشارات پردیس.
۲. احمدپور، محمود (۱۳۸۴)، کارآفرینی، وزارت آموزش و پرورش، دفتر برنامه‌ریزی کتب آموزشی کار دانش.
۳. حداد عادل، غلامعلی (۱۳۸۶)، تعلیمات اجتماعی سوم ابتدایی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، وزارت آموزش و پرورش.
۴. خنیفر، حسین، کارآفرینی (۱۳۸۶)، آموزه عملی سیره نبوی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی.
۵. شرکت حبیب‌الله (۱۳۷۹)، مدیریت کیفیت فراگیر، نشر ارکان، ۱۳۷۹.
۶. طوسی، محمدعلی (۱۳۸۷)، مشارکت و مدیریت مشارکت‌جو، سازمان مدیریت صنعتی.
۷. روش تدریس علوم اجتماعی ابتدایی، ویژه مراکز و دانشسراهای تربیت معلم دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی.
۸. بازرگان، عباس، نیازسنجی آموزشی، تهران انتشارات پیک.
۹. مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۴)، سند ملی آموزش و پرورش، دفتر تدوین سند ملی.

10. Aspire training and consulting (2003). fostering generic skills sydni

ترجمه و تدوین علی حسینی خواه

11. Aspire training and consulting (2003) skills Developing generic skill sydni

ترجمه و تدوین علی حسینی خواه